Székesfehérvár, 1909. XVI. évfolyam, 7. szám. Csütörtök, január 14.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak: I évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

Isten ujja.

Nem vagyok babonás ember. Nem taposok egy ösvényt sem a minden fatetején, minden tanyai kutban Szűz Máriát látó falusi vénasszonyokkal, sem Berlin, Budapest nagyságos és méltóságos uraival és hölgyeivel, kik Istennek ugyan nem nagyon hisznek, de szivesen pumpoltatják magukat spiritiszta vivómesterekkel és kártyavető vénasszonyokkal.

Azt is tudom, hogy nem minden „post hoc" történik „propter hoc" s ebben különbözöm a Népszavától, mely, ha egy férj agyonüti a feleségét, biztos, mint a kétszerkettő, hogy ezt a „szent házasság" intézményének rovására irja (mintha a vadházasok nem ütnék egymást gyakrabban agyon) s taval egészen komolyan kijelentette öntudatos és felvilágosodott olvasói előtt, hogy a fehérvári katonai sorozás alkalmával azért lett oly kevés legény „tauglich", mivel itt Prohászka püspök uralkodik (?!)

Mégis, időről-időre, gondolkodóba ejtenek a nagy, meglepő szerencsétlenségek, melyeket a magyar nép oly találóan nevez *istenítéleteknek*. Ilyenkor szinte babonás félelemmel s kiváncsisággal várom a hireket, melyek fellebbentik a fátyolt a nagy katasztrófák okairól. Rég megszoktuk már a bibliai vizözönt, a sodomai kataklizmát, stb. tudományos szemüvegen át vizsgálni s szinte teljesen megfeledkezünk ezeknek a nagy eseményeknek arról a morális hátteréről, melyre a szentirás oly élesen rámutat.

Pedig én hiszem, hogy a „digitus Dei", az Isten ujja működött azokban a rémségesen nagy veszedelmekben, hogy azokon a napokon az a hatalmas „szemöldök" rándult egyet, melyről a mi jó Berzsenyink oly mélységes hittel énekelte, hogy „ronthat, teremthet száz világot".

Mindig komoly elmélkedésre késztet az eseményeknek az a *véletlen* találkozása, hogy *Zola* kevéssel azután fuladt meg a kályhájából kiömlő széngáztól (a vele egy szobában alvó macska életben maradt), mikor a *lourdesi Boldogasszony* jóságát gyalázta; sohsem feledem el, hogy a japán-orosz háboruban az orosz admirális sülyedő hajójának a „Petropalovszk"-nak egyik legelső áldozata az a *Vereszcsagin* volt, ki világhirü ecsetjével a *szent családot* profanizálta.

Arra is emlékszem még, amit a Mont Pelé kitörése alkalmával irtak a lapok a martinique-szigeti bünös város, Saint Pierre lakóiról. Heteken keresztül ocsmány falragaszok hirdették, hogy „istállóba Jézussal", „szemétdombra Szűz Máriával". Nagypénteken keresztre szegeztek egy disznót s azt mondták: meghalt a Megváltó; Husvétvasárnapján egy másikat felkoszoruzva, felpántlikázva vezettek végig a város utcáin s énekelték neki az alleluját. Áldozócsütörtökre aztán ujabb ünnepély készült. A husvéti disznót készültek felhuzni a magasba a mennybement Üdvözitő meggyalázására. Ezt azonban nem érte meg a város; egy nappal előbb, szerdán reggel, megmozdult valami az évezredek óta pihenő öreg tüzhányó belsejében s pár óra alatt megismétlődött Pompeji katasztrófája.

Ezek mellett szinte észrevétlenül surrannak el az ilyen napi hirek:

— **Ünnepeket szentelj!** Borzalmas módon bünhődött meg Tarr István, a lábatlani (Esztergommegye) kőbánya munkafelügyelője vizkereszt ünnepének megszentségtelenitéséért. Mint tudósitónk irja, Tarr kényszeritette a kenyerükre rászoruló munkásokat, hogy vizkereszt napján is dolgozzanak. Maga Tarr is nekiállt dinamitot melegiteni. Az egyik töltény hirtelen elsült és Tarrnak *szemét kisütötte, lábairól leszaggatta a hust, fejét pedig összeroncsolta.* A halállal vivódik.

Annál megrenditőbbek azok a közlemények, melyeket a mostani messzinai pusztulás előzményeiről hoznak a komoly lapok (a mi liberális lapjainkban nem olvashatók).

Déli Olaszország egyik legzüllöttebb vidéke Olaszországnak. A szociáldemokrácia, a szabadkőmüvesség itt virágzott legjobban. Az általános romlottságban Messina volt a vezető.

Hol kerék, hol talp.

— A *„Fejérmegyei Napló"* tárcája. —

(Az életből.)

Délceg, nyulánk fiatalember halad a belváros egyik szükebb utcájan. Nagyon előkelő külsejü uri ember, mindenben a legujabb divat szerint öltözik s ha a gázlámpa félhomálya engedi, nyilt, üde arcáról is csupa boldságot, vidám megelégedést olvashatnánk le.

Gyors menetében akkor divatos operettedallamot dudolgat magában:

Szerelem csupán az élet...

Kedvenc nótája lehet s hogy az utcán is énekeli, annak oka lehet a közeli kaszinó éttermében elfogyasztott pezsgős ebéd is.

A mint igy lépdel, az utca kevésbbé világitott helyén, valaki elébe toppant s bátortalan, gyönge hangon szólitja meg:

— Nagyságos uram . . .

Pekry Dezső, mert ő volt az előkelő fiatal ur, a szépreményü kormánypárti képviselő, kit fiatalsága dacára már is egy felvidéki főispánság várományosának tekintenek, meglepetve tekintett arra felé.

— Mit akar? Kicsoda maga?

Ezeket a szavakat kissé nyersen mondotta. Csakhamar megbánta, mert ekkor már látta, hogy megszólitója igen szegény, de a mellett csinos fiu, kinek szerény magatartásából hiányzott a céhbeli koldusok sunyi ravaszsága. A fiu nem is volt rongyos, bár mezitláb állott előtte. A nyers hangtól megijedt, azért Dezső enyhébben kérdezte most:

— Szóljon, mit tehetek önért?

A fiu felbátorodott. Sapkáját a kezében tartva adta elő, hogy gyalog jött egyenesen Kecskemétről. Nincs senkije, semmije a világon, nem tud kihez fordulni. Hallotta még otthon, hogy a fővárosban a hajléktalanoknak menhelyük van. Csak néhány hatost kérne, hogy ott egy éjjelen át megvonulhasson. Holnap aztán keres magának munkát. Asztalosságot tanult ki. Itt vannak az irásai.

Pekry Dezsőben feltámadt a képviselői méltóság tudata. Átvette az iratokat s beléjük tekintett egy gázlámpa alatt. Csakugyan. Nagy András, asztalos tanoncz, tizenhét éves Kecskemétről, példás magaviseletü, szorgalmas fiu. Helyesen van.

Még továbbá is kérdezősködött volna Nagy Andrástól, azonban egy közeli ablak nyilt meg, hogy a szemközti nagy uri lak parkjának illatos levegője áramolhasson a szobákba. Azután gyakorlott kéz futott végig a billentyükön s csengő üde női hang zenditett a kedvenc dallamra:

Szerelem csupán az élet...

Hogy felragyogott a férfi szeme! Igen, igen, őt várják már. Jegyese, az ünnepelt, a bájos művésznő, kivel rövid néhány nap multa már az oltár elé lép. Aztán a boldogság következik. S a ki előtt tárvák a földi boldogság kapui, mint zárhatná az el szivét a boldogtalanok elől?

— Jól tette, fiam, — szólt most a képviselő, — hogy engem szólitott meg. Fogja, itt van néhány forint. Ezzel néhány napig fentarthatja magát, sőt a külsejét is rendbe hozhatja, hogy könnyebben kaphasson munkát. Itt a névjegyem, ha szükségét érzi, keressen föl akkor. Aztán gondoljon arra a . . . ének árad felénk s ne reám gondoljon, arra a nyitott ablakra, a melyből az a szép zene és ének árad felénk a mikor hálát érez, hanem reá, az én menyasszonyomra. Isten áldja meg!

A nagy ur kezet nyujtott a szegény vándorlónak, de azt már nem engedte meg, hogy az könyáztatott, forró csókot nyomjon a keztyűjére. A nagy ur, a boldog ember sietett arra felé, a honnan a kedves női hang csengése hirdette neki hogy:

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS
VÁSZON, ASZTALNEMÜ ÉS ÁGYNEMÜEK ÁRUHÁZA, SZÉKESFEHÉRVÁR,
BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG.

Mai lapunk 4 oldal.

00000025

Messinában karácsony első napján nagy népünnepségeket csaptak, egyenesen a szent ünnep kigunyolására. A messinai „Il telefono" cimü élclap karácsonyi számában *„Novena a Jésu bambino"* cimmel egy versfélét közölt, melyben azt mondja a szerző, *hogyha a kis Jézus tényleg Isten és mindenható és születése napján a jóknak ajándékot szokott küldeni, ugy küldjön nekünk* (szicíliáiaknak) *karácsonyi ajándékul egy földrengést.* Bizonyságul ideiktatjuk a vers egyik szakát:

O bambinello mio
vero nomo, vero Dio
per amor della tua croce
fa sentir la nostra voce
tu che sai che non sei ignoto
manda a tutti un terremoto.

A hirlapi közlemény irója megjegyzi,

„hogy szorgos kutatásom tárgyát fogja képezni a vers szerzőjének kideritése, valamint annak megállapitása, hogy életben maradt-e, mely esetben személyesen fogom megkérdezni tőle, hogy mint gondolkozik most a kis Jézusról."

*

Jókai, ha jól tudom „Utazás egy sirdomb körül" cimü munkájában egész sereg titokzatos eseményt emlit fel, melyek mellett mosolyogva haladt el a hitetlen ember, de amelyek a nagy iróban igen komoly gondolatokat keltettek.

Jó magam pedig bevallom (ha megmosolyognak is érte), hogy ilyenkor mintha az apokalipszisbeli „nagy vizek zugását" hallanám s megcsendül fülemben a babiloni ifjak éneke: „áldjátok tűz és hőség, áldjátok tengerek és folyók az Urat, dicsérjétek és magasztaljátok őt örökké."

Dornis István.

Városunk közegészsége 1908-ban.

Bierbauer Viktor dr. főorvos jelentése.

A város közegészsége 1908-ban kielégitő volt csak, s nem volt olyan mint 1907-ben, ha csak a házasság kötéseket, a születéseket és a halálozásokat veszem kiindulási pontnak; de ha a ragályos és fertőző kórok után itélem meg, ugy jobb volt, mert a mult évben. A vörheny nagy arányokat öltött és sok hagyméz eset volt. A város népessége az 1900-ik évi népszámláláskor a katonaság nélkül 32167 volt s ez képezi azóta számadatom alapját a népesség tekintetében, mert elköltözés és betelepedésre nincsenek adataim. December 31-ét véve határnapul, a katonai létszám hozzáadásával a város lakossága 33,914.

1908-ban született 1115. Ebből törvényes fi 176, nő 489. Törvénytelen fi 26, nő 24. Ikerpár 15, köztük egy 3-mas iker. Halva született 26. — Házasságra 277 pár lépett.

Elhalt ellenben 781, köztük 419 fi, 362 nő. Ebből 7 éven alul volt törvényes fi 151, nő 106. Törvénytelen fi 4, nő 3. A kórházaknak 192 halottja közül 74 idegen volt. A születések a halálozást 334-el mulják fölül s ha az idegen halottakat a mieinkhez nem számitom, ugy a népesség szaporodása születés utján 408 lesz.

Nevezetesebb halál okok: Vele született gyengeség 59, görcsök 39. gyermek aszály 2, bélhurut 55, torokgyik és diftiritisz 26, szamárhuruj 1, vörheny 11, influenza 3, hasihagyméz 5, gyermekágyi láz 2, tüdőlob 48, tüdővész 98, (beleszámitva a kórházakban elhalt idegenek is) guta 37, vizkór 18, elmebaj 10, aggkór és aggaszály 119, öngyilkosság 18, külerőszak 5, véletlen esemény 11.

A fertőző és ragályos kórokból előfordult: Hasihagyméz 32. Ebből gyógyult 27, elhalt 5. Vörheny 59, gyógyult 46, elhalt 11, ápolásban van, 2. — Fültőmirigy lob (mumpsz) 66, gyógyult 66. Bárányhimlő 24, gyógyult 24. Torokgyik és diftiritisz 111, gyógyult 85, elhalt 26. — Gyermekágyi láz 2, elhalt 2. Szamárhurut 9, gyógyult 4, elhalt 1, ápolásban maradt 4. (egy családban.) Kanyaró 54, gyógyult 51, ápolásban van 3. Trachoma volt 6.

A legmagasabb számot a halál-okoknál az aggkór 119, mutatja, s mig ez közegészségügyünk előnyére vall, addig az utána következő szám 98 a tüdővészt tünteti fel. — A tüdőlobnak 84, a veleszületett gyengeségnek 59 számai edzettségünknek, ellenállási képességünknek gyengeségére vall, melyet részben a munkából származható testi elernyedés okozhat, hozzájárul az alkoholnak bővebb élvezete, s ez csökkenti az ellenállási képességet, ugy, hogy a szülők a kórt legyőzni nem tudják, vagy ugy, hogy a magzat már kórosan, elgyengülve jön a világra. A bélhurut is magas halálozási számot mutat, amit a csecsemőknél alkalmazott rosz táplálásnak tudok be, különösen a nyári hónapok alatt a táplálék már romlott, ernyedt állapotban jut a csecsemő szájába, mert az anya künnt a teleken tölti a napot fáradságos munkával, s az otthon maradt egyén ugy, ahogy és azzal, amivel eteti meg a kisdedet. Nem a táplálékhiányban van a hiba hanem a rosz és rosszul alkalmazottban. Meg kell emlékeznem az öngyilkosságokról is, mert 32 egyén kereste a halált és 18 meg is találta. Véletlen esemény 11, más külerőszaki halál 5 volt. A sérülések nem mind városunkban történtek, hanem leginkább a vidéken, s jó hirnévnek örvendő Szent György kórházunkba hozatván gyógykezelésre, itt haltak meg.

A magas számu tüdővész esetek bizonyitják, hogy legalább is ötszörannyi tüdőbajos él köztünk, akik a kór csiráit folyton szórják közénk. Méltánylandó, jutalmazandó, helyesebben segitendő az e baj ellen védekező egyesület, mely 5 hónap óta működik, gondozza a reá szorulókat, istápolja, segiti anyagilag, kioktatja hozzátartozóit a védekezésre. Működését elismerte a kormány is azzal, hogy évi 10,000 korona segélyt ad. Az egyesület most azon van, hogy erdei iskolát, erdei üdülőhelyet létesitsen a város környékén az e kórral terheltek részére, javulásuk, gyógyulásukra, főleg a baj tovaterjedésének megakadályozására. Városunk közgyülése is megszavazott évi 200 korona segélyt ezen intézménynek. Hogy az egyesület működését siker fogja koronázni, hiszem, tudom, s pár év mulva a főorvosi jelentés nem fog a tüdővészről ily szomoru halálozási számot kimutatni.

A tiszti főorvosi hivatalhoz érkezett, vagy a hivatalból indult, vagy közbeeső intézkedéssel elláttatott 1227 ügydarab, hátralék nincs.

Épitésre engedély adatott ki: beltelken uj lakházra 22, pótépitkezésre 19, gazdasági és melléképületre 4, műhelyre 4, üzlethelyiségre 2, mozgó szinházra 1; kültelken uj lakházra 24, toldalék épitésre 2, gazdasági épületre 2, melléképület, téglás munkásházra 1.

Az iskolák egészségügye az év utolsó napjain jobbra fordult, mert a nagy zsufoltságon 3 uj tanterem megnyitásával e bajon legalább némileg segitve van. A Deák Ferenc utcai iskolának felépitése a folyó évben megtörténik s ezzel iskola egészségügyünk nagyban fog javulni.

Ragályos kórok miatt iskolabezárásra szükség nem volt. Az osztályok havonkint orvosilag vizsgálva lettek.

A közkutak mind megvizsgáltattak, a kifogás alá esők minőleges vegyi vizsgálatnak vettettek alá s két kut a forgalomból kivétetett, illetve betemettetett. Két év alatt vizvezetékünk működni fog, s ezáltal általában javulni fog közegészségügyünk, — köztisztaság, utcalocsolás és utcaöblités.

A vegykisérleti állomás felállitása, élelmiszereinek pontos ellenőrzésével, szintén javulni fognak-e, nélkül ugyanis vajmi keveset érhetünk

---

Szerelem csupán az élet! . . .

Fut, fut az idő s rohanásában nagyokat perdit azon a keréken, a melytől függ az emberek szerencséje. Hol kerék, hol talp, mondja a közmondás s bölcs igazságát az ismeri be csupán, aki a keréknek eltipró, szörnyü sulyát elviselte már.

Rút őszi idő van. A legutálatosabb novemberi szél száguld végig a székesfőváros utcáin és térein. Port, szemetet, havat sodor maga előtt s nagyokat kacag, a mikor e legfényesebb utcák közönségének a szemét-száját szórhatja telidestele.

Azonban vajmi kevesen hagyják el az óvó födélt. Csak azok kóborolnak ilyenkor a maguk szántából az utcákon, akiket a nyomor megfosztott mindennemü otthonuktól és akik szerencsétlenségükkel tova sietnek a figyelő, a kárörvendő és — a mi még jobban sebez — a szánakozó szemek elől.

Mint az a téveteg léptü, roskadozó görnyedt termettü férfiu is, ki egy mellékutcából épen e percben lép ki a Duna partjára.

Hogy rohan utána nyomban a zúgó szélvihar! Üldözi, hajtja, mint az átok, csapkodja, mint a gyülölet, orditoz utána, mint a népek haragja.

Ő pedig megérti, vagy legalább ilyennek fogja föl ezt a jelbeszédet s keserü mosollyal lépdel tovább és tovább.

A rideg szélvihar dacára leveszi a fövegét, mintha meg akarna alázkodni a viharverte föld s a felhőktől boritott haragvó egek előtt.

Van oka, nagy oka van a megalázkodásra.

Kávéház ablaka előtt megy el. Kicsi kis zúgkávéház, nem is valami kifogástalanul tiszta helyiség. Annál jobb, emberünk ma még nem vett magához táplálékot. A finnyás nagy ur ide lép most be, a hol aligha találkozik a nagyvilággal . . . A nagyvilággal, ugy-e, a melyhez ezentul semmi, de semmi köze a nyomorult embernek!

Kár volt ide belépni.

Az emberek egymás kezéből kapkodják az egyetlen esti lapot. Végre csoportba verődnek s közülök a legtudósabbik, valami igen előkelő hordár-ember, felolvassa, közkincscsé teszi a legujabb botrányt.

Pekry Lőrincről szól a szennyes ének . . . Bukó pénzintézet . . . Százezrekre rug az elsikkasztott pénzek összege . . . Pekry gondatlansága . . . Kukkot sem értett az üzlethez . . . Könnyelmüségével rútul visszaéltek alkalmazottai . . . Nagy háztartást vitt, neje, a hires müvésznő már ott is hagyta a könyelmü embert, a mint a nagy botrány első jelei nyilvánosságra jutának. Minden el van veszve, Pekryt, — kit már a héten emeltek volna főispáni székbe, — e helyett talán még ma letartóztatják . . .

A hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta s csak ugy nyelte az érdekes botrány részleteit. „Gazember!" „Zsivány!" — tört ki egy-egy becsületes hordár, flakkeres, vagy cseléd-hurcoló méltatlankodása. Észre se vették a magános zúgba huzódott vendéget, a ki hirtelen felugrott s néhány hatost lökve az érintetlenül hagyott csésze mellé, kitámolygott a kávéházból.

Ment, ment tovább s nem érezte szegény Pekry Dezső, hogy zilálja födetlen fejének fürtjeit a zúgó szélvihar. Maga sem tudta merre, csak ment, ment a Duna mentében előre.

*

Le akarják őt tartóztatni . . .

Nem, ez nem történhetik meg. Egy Pekry nem állhat becstelenitő ügyben földi biró előtt. Szerelme tette gyöngévé, a bálványozott lényért vált könnyelmüvé; tévedett, érzi, hogy bünhődnie kell. Azonban mért fárassza ő a földi igazságszolgáltatást a hosszu törvényes eljárással. Maga itél saját büne fölött. Ki fogja engesztelni a haragos társadalmat. Ha életében nem volt méltó egy Pekryhez, ugy fog meghalni, a mint a Pekryekhez illik.

S a mint igy elmélkedik magában, koporsóraktár elé jut. Nem érckoporsók azok, egyszerü fekete deszka-koporsók, a minők szegénysorsu embereket, szegény bünösöket illetnek meg.

Keserü, igen keserü mosoly jelentik meg ajkain. Ezt a találkozást a sors ujjmutatásainak véli. Otthon a jól irányzott lövés egyenliti ki a számlát, itt pedig megrendeli a koporsót. Senki sem fog tudni a haláláról, talán épen a koporsót haza vivő szolga töreti föl az ajtaját. Nem lesz vele sok fáradtság.

Ugy lesz, ugy. Belép az üzletbe, a hol öregecseke ember azt kérdi tőle, hogy mit parancsol?

— Koporsót, egyszerü fekete koporsót . . . Milyen nagyságut? Pekry csaknem kimondta, hogy épen nekivalót. Csakhamar észbe kapott s

00000026

el; hamisitott vagy romlott élelmi szerek elkobzása nem elégséges arra, hogy teljesen megtudjuk akadályozni a gyakori visszaélést, mert büntető jogunk e nélkül nincs. A Belügyminiszter a közelmultban felhivta az országos közegészségi tanácsot arra, hogy az 1900-ban már megkészült „Törvényjavaslat, az emberi élelmi szerek (tápszerek, élvezeti szerek és italok) és használati cikkek körforgalmának szabályozásáról" revideálja s megtörténte után nyujtsa be. Ez is mutatja, hogy bizton reménylem ezen állomás felállitását. A vezetésem alatt álló járványkórházi jelentésemet következőkben nyujtom: Felvétetett 12 férfi, 9 nő, összes 21. Ebből gyógyult 12 férfi, 8 nő, összes 21. Ápolási napok száma 274.

UJDONSÁGOK.

Farsangi programm:

Jan. 25-én a Vörösmarty kör helyiségének megnyitó ünnepélye tánccal egybekötve.

Jan. 30-án a Fejérmegyei Széchenyi Szövetség programmos tánccal egybekötött Széchenyi-estélye a Szent István teremben.

Febr. 1-én a Polgári Dalkör hangversenyes táncmulatsága a Szent Isvtván teremben.

Febr. 20-án a Széchenyi Szövetség móri programmos Széchenyi-estélye tánccal egybekötve.

— **Nász a Zichy grófi családban.** Oberndorff Hugó gróf cs. és kir. kamarás és a bajor királyi kamarás, a bajor szent György rend lovagja, királyfiai nagybirtokos eljegyezte Zichy Paula grófnőt, néhai Zichy Jenő gróf és neje született Redern Hermin grófnő leányát Sárszentmihályon.

— **Primicia.** Röszler Ignác, Fejéregyházmegyei áldozópap a mult vasárnap mutatta be első szent miséjét megható ünnepségek között a pestmegyei Solymáron. Manuduktora és ünnepi szónoka Kaiser Károly solymári plepános volt. Az ujmisés freiburgi tanulmány utjáról jött haza a primiciára.

— **Felhivás!** Egy karmelita atya vezetése alatt folyó hó 28, 29, 30-án a legényegyesület helyiségében lelki gyakorlatok tartatnak, melyre a résztvenni — 15 éven felüli férfiak — óhajtók ezennel meghivatnak. Naponként két szent beszéd lesz, d. e. fél 9 órakor és este 6 órakor. Naponként közös sz. mise fél 9 órakor a barátok templomában. A résztvevéshez szükséges jegyek: a Sz. Imre-konviktus, Szövetkezet és Uj Lap szerkesztőségében kaphatók.

— **A Vörösmarty-Kör** folyó hó 23-án (szombaton) nyitja meg a Kossuth-utcai Széchenyi-féle palotában levő uj helyiségeit. Az igazgatóság ez uton értesiti a kör tagjait, hogy a jelzett napon este 8 órakor az uj helyiségben rendezendő társasvacsorára való előjegyzések a kör mai helyiségeiben kitett aláirási iveken legkésőbb folyó hó 19-ig eszközlendők. Kivánatos volna, hogy a megnyitó társasvacsorán a körtagok családjának tagjai is minél számosabban résztvegyenek.

— **Közigazgatás a városnál.** A tegnap d. e. 10 órakor Széchényi Viktor gróf főispán elnöklete alatt tartott közigazgatási bizottsági ülés a mult hó közigazgatásának képét mutatta be.

A rendőrségi jelentés szerint előfordult bünesetek száma 96, a kihágási osztálynál 153 esetben történt feljelentés. A szociáldemokraták két izben tartottak népgyülést, amelyen rendzavarás nem történt. A fővezér Bokányi járt lent, aki a szétugrasztott pártszervezetbe akart uj lelket verni.

A multkori ülés interpellációjára vizsgálat történt a pékműhelyekben. A tisztaság tekintetében kifogás alá eső péksütemények ósdi, rozoga kályhákból kerülnek ki; a bizottság azt a javaslatot tette, hogy a Budapesten sikerrel alkalmazott Acél-féle kenyérsütő kályhák beszerzését tegyék lehetővé.

Nagy Ignác okulva a rablógyilkosságon, azt ajánlotta, hogy a közhivatalokban vészfék állittassék fél. Az inditványt kiadták a tanácsnak. — Inke Rezső szinész kivételes nősülési engedélyét melegen pártolva terjesztették fel.

A pénzügyigazgatóság jelentése: kincstári követelés 2514064·76 k. erre befizetett összeg 2066303·71 k.; hátralék 445047·98 k. Házadómentességet 95, fizetési halasztást 106 esetben adott az igazgatóság.

A törvényházban maradt 117 fogoly.

A mérnöki jelentés kapcsán felpanaszolták, hogy a teherpályaudvar és a vasut tulajdonában levő utak nincsenek kellőképen kivilágitva. Ez ügyben átirnak az igazgatósághoz.

— **A meszinalakért.** A szerencsétlenül járt meszinaiak felsegitésére egész világon megindult a segélyakció. A jótékonyság forrását kath. körünk is megnyitja számukra; még eddig meg nem határozott időben és programmal estélyt rendez a szerencsétlenül járt sziciliaiak javára.

— **Röntgen-készülék a Szent György kórházban.** A derék postaszolga, Berényi István esete kapcsán merült fel a megyei közigazgatási ülésen kórházunkba Röntgen-készülék beszerzésére vonatkozó inditvány. Végh István tette az inditványt azzal okolván meg, hogy a betegeknél gyakran fordul elő a röntgenezés szüksége s a beteget megfelelő készülék hiányában mindannyiszor Budapestre kell szállitani. A készülék költségei 2000 koronát tesznek ki, erre azonban fedezetet nem lehet előteremteni. Most, hogy a kórház a munkásbiztositó pénztár 30000 koronányi összegével lett gazdagabb, aktuálissá válik annak a kérdésnek eldöntése is, hogy szerezzen-e be röntgenező készüléket a kórház.

— **Kinevezés.** Krammer Mihályt városi mértékhitelesitő nevezték ki.

— **A kereskedelmi csarnok** folyó hó 10-én d. e. fél 11 órakor tartotta meg tisztujitó közgyülését Pető Miksa elnökletével. A tisztujitást nagy kortesked és előzte meg, amelyből előre látható volt Schlesinger, Pick párt győzelme. A beadott 100 szavazatból a következők kerültek ki győztesen. Megválasztották:

Elnökké Pető Miksát, alelnökké Slesinger Sándort (64 szavazattal Silberberg Somaát 36 szavazata ellenében), gazdává Pick Deszőt (71 szavazattal Wertheim Pál 29 szavazata ellenében), pénztárnokká Steiner Bélát választmányi tagokká Bernstein Sámuelt, Deutsck Gyulát, Greiner Somát, Heller Dávidot, Káldor Dávidot, dr. Krausz Zsigmondot, Lukács Sándort, ifj. Lővinger Mórt, Lőwy Márkot, Ofner Mórt, Pollák Jánost, Sommet Mórt, Silberberg Somát és Weisz Miksát: választmányi póttagokká Kiss Gézát, Krausz Jenőt, Szegő Miksát és Ullman Hugót, **számvizsgálókká** Donnenberg Józsefet, Hajduska Gyulát és Wiener Ármint.

— **A Székesfehérvári Palotakülvárosi Olvasókör** 1909 január 16-án este 8 órakor saját helyiségében (Tobak-utca) tisztujitó közgyülést tart.

— **Mulatság.** Az iparoskör vasárnap esti mulatsága bár arányait tekintve nem felelt meg a várakozásnak, szépen sikerült. Megjelent rajta báró Mandorff Géza orszgy. képviselő, Saára Gyula dr. polgármester és többen közéletünk előkelőségeiből. A tánc persze rózsás hangulatban egész reggelig tartott. A négyest 40 pár lejtette.

---

rámutatott egy koporsóra, hogy az lesz épen a legjobb!

— Hová vigyük?

— Hová? Igen, hová? Y...-utca 14-ik szám, földszint, 9-ik ajtó. Reggel 7—8 óra közt ott legyen a koporsó. Rá kell addig irni fehér betükkel, hogy „Pekry Dezső, élt 44 esztendőt."

Az öregecske ember nagy egykedvüséggel jegyzi fel, hogy *„Pekry Dezső, élt 44 esztendőt."*

Hanem ekkor előlép a háttérből egy fiatalabb, rokonszenves, nyilt arcu ember, a gazda.

— Várjon csak, öregur, — szólt az öreg társhoz, — nem sietünk mi azzal a koporsóval. Van még arra idő. Nagyon ismerem én Perky Dezső urat. Nincsen annak semmi jussa az ilyen gyors koporsórendeléshez!

A mester uram kezében esti lap van. Ez is tudja hát a legbúsabb történetet. Ugy rémlik Pekry Dezsőnek, mitha már hallotta volna ezt a hangot, látta volna ezeket a vonásokat.

— Ugy-e bár, nem ismer rám a méltóságos ur? folytatta tovább. Nagy András a nevem, a kit a méltóságos ur állitott talpra, mikor még azt se tudta, hogy ki-miféle vagyok. Tudom, hogy nem tetszik már rá emlékezni, én azonban most is látom, hogy sietett a felé a nyitott ablak felé, a melyből az a szép énekszó hangzott felénk...

Csakugyan! Mintha most is csengene-bongana még a bájos hangocska, meg a kedvelt dallam:

Szerelem csupán az élet....

Lám, hogy nem csupán szerelem az élet! Van e mellett egy kis csalódás, egy kis kétségbeesés is?

A bukott ember lelkén ujra átviharzik az elvesztett boldogság minden emléke. A könyelhomályositja tekintetét s szótlan rohanna ki a szélviharba.

Csakhogy elébe áll ám Nagy András.

— Nem oda Buda, uram! Ha már én nem adom el a koporsómat, azt hiszi az ur, hogy átengedem másnak a jó nyereséget? Nem csinál az urnak koporsót budapesti asztalos, arról jótállok.

Ugyan, ugyan, méltóságos uram, — szól ismét az egyszerü mesterember, jó élesen a szemelbe tekintve Pekrynek, — hát van az urnak lelke, van Istene? Hát ezért küzdenek, fáradnak az urak, ezért szedik magukba azt a töméntelen tudományt, azért gyüjtik garmadába azt a nagy vagyont, meg azért hivják őket nagyságosnak, méltóságosnak, kegyelmesnek, hogy már a legelső zivatar is elfujja a nagy dicsőséget, mint valami könnnyü pelyhet? Ennyi ésszel, ilyen fiatalon mindjárt koporsót rendelni! Hát hiszen még nincs minden elveszve! Mit értenek ehhez az ujságok? Hiszen az csak gondatlan, csak könnyelmü volt, más élt vissza jóhiszemüségével, más lopott, más sikkasztott. A gondatlanságért elég ha visszavonul a nyilvánosság teréről, elég, ha végigéli a könnyelmüség következményeit. A többire nézve tisztázhatja magát, azután pedig vonuljon haza a szüleihez. Mindenkit itt hagy, a ki önnek bánatot okozhat. El, a magányba, oda vigye magával gyermekeit, éljen azoknak s találjon vigaszt falun, a természet ölén. Elhagyta, a kiért feláldozott mindent! Ugyan, csukjuk be most már azt az ablakot, a melyikből az a nóta áradt! Az urnak fájhat a hitves hűtlensége, ám áldás gyermekeire, kiknek jobb ilyen anya nélkül felnövekedniök! Szenvedje el a csapást értük, ha nem lehet boldog férj, legyen hűséges atya! Azt hiszi a méltóságos ur, hogy nem kisértem figyelemmel működését? Milyen szép elbeszéléseket irt a lapokba! Mind elolvastam én azokat s a legtöbbet félre is tettem. No lássa, még sem kell végkép elzárkózni a világtól, de sőt uj, talán tisztább és maradandóbb hirre is tesz szert az eddiginél! Legyen férfi, ne feledje szeretteit és ne feledkezzék meg a jó Istenről!

Pekry Dezső nagy harcot vivott önmagával. Sokáig habozott, mig végre kitört hatalmas mellőből a zokogó fájdalom, ráborult Nagy András mesterre és sirt, sirt keservesen. Ha lett volna valakije, a kinek keblén elsirhatta volna mélységes keservét, nem üldözték volna az öngyilkosság véres rémei. Oh, az ilyen zokogás erőt ad a küzdelemre!

— Ugy, ugy, uram, — szól a becsületes, hálás iparos ember, — sirja ki magát kedve szerint. Csakhogy kijelentem ám mégegyszer, hogy itt ugyan nem rendelünk koporsót! Ugy látom, hogy nem igen kell már. Én azonban ravasz iparos vagyok ám, a ki kötve hiszek a komának, azért hazakisérem az urat, ott hálok ma éjjel s átnézzük azokat az üzleti irásokat; addig se árt, a mig okosabb ember nem tekint beléjük. Gyertünk, méltóságos uram, gyertünk!

Gáspár Imre.

00000027

— **A város közegészsége** a lefolyt december hóban elég kielégitő volt ugyan, de a difteritis, mely két hónap óta szórványosnál nagyobb számban mutatkozott különösen a Viziváros és az ezzel határos kerületekben, nem szünt meg teljesen. Feltünően sok tüszős mandulalob is fordult elő, mely e kórnak fertőző voltára vall. Ezek, valamint a tüdő- és légutaknak hurutos vagy lobos bántalmai voltak az uralkodó betegségek.

Született 87. Ebből törvényes fi 58, nő 32, törvénytelen nő 2, ikerpár 2. — Házasságra 10 pár lépett. — Elhalt 67. Ezek közt fi 37, nő 30. Halvaszületett 2. Ebből 7 éven alul volt törvényes fi 15, nő 7. — Kórházainkban elhaltak 14-en, s ebből 6 idegen volt. A születések a halálozásokat 20-al mulják fölül, de ha a 6 idegent a halottjaink közül leszámitjuk, ugy a népesség szaporodása 26 lesz.

Nevezetesebb halálokok: Velesztelett gyengeség 5, görcsök 7, bélhurut 2, difteritis 3, tüdőlob 14, tüdővész 10, guta 4, vizibetegség 2, elmebaj 2, aggkór 11, külerőszak 1.

Járvánnyá fajulható kórok állása: Hasihagymáz maradt decemberre 2, szaporodott 1, összesen 3. Ebből gyógyult 2, egy pedig nem bizonyult annak, maradt 0. — Vörheny volt 5, gyógyult 3, januárra maradt 2. — Difteritisz 14 eset, gyógyult 11, elhalt 3, maradvány 0. — Szamárhurut 4 eset, egy családra szoritkozik, ápolásban maradtak. — Kanyaró 23, gyógyult 21, ápolásban maradt 2.

Járványkórházi jelentés 1908. év 2-ik felére: maradt 1, felvétetett 15, összesen 16. Gyógyult 15, elhalt 1. Ápolási napok száma 146.

Épitési engedély kiadatott december hóban beltelken uj lakházra 1, kültelken 3.

Tüdőbajosokat gondozó intézetben a gondozottak száma 292 volt, gondozásukra 509 k. 20 f. lett felhasználva.

Tiszti főorvosi ügydarabok száma 99 volt, hátralék nincs.

Csenevész gyermekek

gyorsan egészségesekké válnak, ha a SCOTT-féle Emulsiót szedik. A javulás már az első adag használata után észlelhelő.

A SCOTT-féle Emulsio

oly édes mint a tejszin és a beteg szivesen veszi be és megemészti még akkor is, ha a tejet visszautasitja. Köztudomásu, hogy az egész világon legmelegebben ajánlják a

SCOTT-féle Emulsiót.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Egy eredeti üveg ára 2 k. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszertárban.

— **Gyilkosság féltékenységből.** Megdöbbentő gyilkosságról értesülünk a megye déli felében levő Baracska pusztáról. Egy boldog családi életére féltékeny ember, gyilkos bosszujának esett áldozatul Feigerding József 34 éves baracskai lakos. Brüll József a gyilkos, régtől fogva féltette tőle takaros feleségét, aki férjének féltékenységi maniáját nem szenvedhette s többször üzött olyan tréfát férjével, amelyből ő rosszat sejtett Veigerdinger József pedig utána vetette megát az asszonynak s nem egyszer kotnyeleskedett Veigerdeingék háza tájéka körül. Az összeütközés a két férfi között hétfőn történt meg, amikor Brüll nem találván otthon feleségét rosszat sejtve ruhant Veigerdinger lakására. Heves összeszólalkodás fejlődött ki köztük, amelynek hevében Brüll kést rántva a csábító hasába szurta. A szurások erővel történt, hogy a szerencsétlen embernek belei kifordultak. Néhány óra alatt kiszenvedett. A gyilkos Brüll Istvánt letartóztatták a csendőrök.

— **A vigyázatlanság áldozata.** Hajnal Mihály budai-uti kereskedő cselédje Lázár Mari az ágynemü lebontását oly vigyázatlanul végezte, hogy leütötte a lámpát. A szétfolyó petroleum tüzet gyujott s néhány pillanat alatt elöntötték a lángok a szobát. Sulyos égési sebekkel borították a lángok Hajnal Mihály 6 éves kis lányát is, akit csak gondos orvosi ápolás menthetett meg az életnek. A gondatlan cselédet, tekintettel az enyhitő körülményekre, 10 korona pénzbüntetésre itélte a biróság.

— **A vadászat hivatlan vendégei.** Nagy hajtóvadászat volt a napokban Csilléri Sándor hardpusztai birtokán. A vadászatban hivatlanul részt vett két falusi pasas is, Mohai István és Vinkler Mátyás, akik, mig a társaság más irányban volt elfoglalva, a saját szakállukra puffogatták le a felhajtott nyulakat. Az orvvadászatnak természetesen törvény előtt fogják megadni az árát.

— **Rokoni szeretet.** Karlovits József szárhegyi lakos nem valami nagy barátságban élt vejével Diószeghy Károllyal. Az ellenségeskedés annyira fajult, hogy Karlovits egy meggondolatlan percében fegyverrel lőt vejére, aki sulyosabb sérülést szenvedett.

— **Szerencsétlenség a jégen.** Deutsch Imre III. osztályos reálista tegnap délután téli mulatságképen korcsolyázott a Sárréten. Közben oly szerencsétlenül esett el a jégen, hogy ballába eltörött. Szülei lakásán ápolják.

SZINHÁZ.

Kedd, jan. 12.

Kormos Ilonka jutalomjátéka.

A csókkirály. Ha minden áron modern hasonlatot keresnék a szinház jelentőségére: *ujsághoz* hasonlitanám. Ujsághoz, a melyet mindannyian szidunk, de azért mindannyian elolvasunk, a mely úgy bele van illesztve társadalmunk életébe, mint a tél a négy évszakba. S ha folytatom a hasonlatot az ujsággal s a drámai apát, Kovács Lajost izmos vezércikkhez hasonlitom, Kormos Ilonkát a napi hirek rovatához mérem. A vezércikket nem mindenki olvassa és méltányolja eléggé, de a jól összeválogatott napihirrovatot elolvassa a dünnyögő podagrás bácsi, mohón keresi a 16 éves ifju leányzó, s higgadt mosolylyal figyeli a családi élet jármába fogott apa. Szóval a primadonna nélkülözhetlen. S mivel nélkülözhetlen, annál fontosabb, hogy milyen?

Mikor Kormos Ilonka a mult esztendőben nálunk volt, az utja a zenith felé emelkedő diadalut volt, a hóditása oly könyen juttatta sikereihez, hogy szinte fáradtságába se került. Van a közönségnek egy osztálya a melynek a szinház szinte életszükséglet, a melyhez megszerzi a jegyet, ha a zsömlye ára megy is rája. Ezeknek a szinház a prédikáló székük, az iskolájuk, a gondolatviláguk irányitója. Mikor az idén Tábori Frida gyors letünése után ismét az ő csillaga ragyogyogott fel, a szinházlátogató közönség fellélekzett. Úgy éreztük, mint a szerencsét. S mi, — mivel egyebet nem követelhetünk — a *jóizlés* magaslatáról irunk a szinházról, örömmel láttuk Kormos Ilonkát ujra a mi szinpadunkon. Vele a jókedv aranyos keretébe illesztett jóizlés, a művészet ambicióival megnemesitett hatáskeltés, a tudás, a szorgalom, a csiszoltság, a magasabb szempontok foglalják el méltó helyüket. Ha a szinpadra lép, várakozó, kiváncsi figyelem fogadja. A nők meglepődve legeltetik szemeiket pompás és mindig izléses toalettjein, a férfiak móhon szemlélik ifjuságát, üdeségét, remek termetét. A játéka tele jókedvvel, pajzánsággal — a mely azonban sohase ér az izléstelenség határáig. Hangja, ha nem is bir annyi érccel, mint Fábiáné, de üde és behizelgő, a tánca tele graciozitással a fiatalság rugékonyságainak minden könnyedségével. Határtalan szorgalma mindig a tőle telhető legtökéletesebbet nyujtja hallgatóinak és szemlelőinek.

Ugy beszéltünk róla, mintha éreznők annak a hirnek a valóságát, a mely szerint a jövő szezonban nem látjuk szinpadunkon. Más vidékre száll, lévén a primadonna a virághoz hasonló, a melyet friss földbe kell ültetni, hogy üdébben diszelegjen. Neki a megszokott föld, a megszokott levegő nem ételeme.

Keddi játékát a közönség teljes házzal honorálta. Mindenki jól mulatott, nagyon jól mulatott még az is, a ki kétszer-háromszor végigélvezte már a Csókkirályt. Kormos Ilonka elemében volt. Ő volt a gyujpontja az érdeklődésnek. Minden szem őt kereste s a szebbnél-szebb virágok halmazatát, az óvációk végét érni nem akaró tapsviharát szivesen osztotta neki mindenki.

Hogy a gárda többi tagjai szintén kitettek magukért, egészen természetes. Meg is dicsérjük őket általában és egyenkint. De neveket ma nem emlitünk. Legyen ez az est, annak dicsőségének fénye, elismerése ragyogása Kormos Ilonkáé.

Szerda, jan. 13.

Az ördög. Molnár Ferencnek az élet legalsóbb realitásából meritett szinműve csaknem tele házat hozott össze. Rendkivül élénk és nem tagadjuk, hogy érdekes formában láttuk a hazugság, visszásság, a kárhozat, az alattomosság, a megcsalás, a bűn megtestesitett szellemének diadalát a családi szentély felett. S mindez megdöbbentő realitással megjátszott szerepekben vonult fel előttünk. Körülnéztünk a házon s megremegő lélekkel láttuk ott, hogy mint issza be az ártatlan lelkü lánykák, a még romlatlan ifjuság fantáziája a megtévesztés káprázatait. És a megdöbbentően hü, a plasztikus müvészet minden kellékével rendelkező előadás csak elősegitette a — hatást. Bátoritól (Ördög) már régen láttunk ily minden tekintetben preciz s magasabb müvészetet igénylő alakitást. Déri Béla (festő) tehetségének és ambiciójának megfelelő szerephez jutván elsőrangu sikert aratott. Verő Janka kitünően visszaadta a becsület és a házasságszegés kétségei közt hányattatott női lélek képét, Kovács szintugy a családi szentélyét érintetlenségben látó, jóakaratu férj jellemét. Sinkó Gizella tetszetősen játszotta meg másodrangu szerepét.

Szerkesztői üzenetek.

Sokaknak. Mi is megbotránkozva vettük tudomásul, hogy mult heti számainkban egyik-másik legérdekesebb példányát, pláne a rendkivüli kiadásban megjelentet vidéki, sőt itt egyik másik olvasónk nem kapta meg. Az ujdonság utáni éhség kitör az embereken és az eltulajdonitás bünére viszi őket. Mert, hogy mi innen elküldöttük, az bizonyos. Hiszen nem azért dolgoztunk rajta keserves éjjeli órák izgalmaiban, hogy olvasóink kiváncsiságát ki ne elégitsük. Sőt! Büszkék voltunk rá, hogy leghivebb és legélénkebb tudósitást adhattunk s annál jobban sajnáljuk, hogy az orv kezek galád munkáját meg nem akadályozhattuk.

A mi azonban az előfizetési összegek bekuldését illeti, ismételten s a képzelhető legszivrehatóbban kérünk mindenkit, hogy azt beküldeni szivesked jenek. Különösen azok, a kiknek lelkét még a mult évről hátralék is nyomja. Tetszett olvasni, hogy a nagyméltóságu Kuria — Allah növessze meg a szakálát! — *épen nem gyengéd eljárását veltünk szemben. Hát ne osztozzanak önök se a Kuria kerékbetörésén.*

Nyilttér.*)

Nyilatkozat.

Alulirottak ezennel kijelentjük, hogy a „Székesfehérvár és Vidéke“ 1908 február 1-én megjelent számában „Nyilt levél Fejérvármegye nagyságos Tanfelügyelőjéhez, Székesfehérvár“ cim alatt közzétett cikk tartalmából mindazt, mit Potyondi Mária urhölgy magára sértőnek magyarázott, visszavonjuk, kijelentjük, hogy őt személyében sérteni nem akartuk, nem is sérthettük, s amit mindazokból magára még is sértőnek talált, azokért bocsánatot kérünk.

Székesfehérvár, 1909. január 13.

Kreisz Mihály, Nusz József,
Ifj. König József, Ifj. Maurer József,
Szabó György.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelőséget a Szerk.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

00000028